

บทคัดย่อ

ที.เอส.เอเลียต ได้ประพันธ์บทกวีส่วนใหญ่ในช่วงเวลาที่โลกประสบวิกฤตการณ์อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นั่นคือสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 ด้วยเหตุนี้ ผลงานเหล่านี้จึงถูกครอบงำด้วยบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวเนื่องจากโลกถูกคุกคามด้วยการล่มสลายของอารยธรรม ทำให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวังและความหดหูเศร้าหมอง สิ่งนี้ตรงกับความรู้สึกของคนทั่วไป ผลงานของเอเลียตจึงสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้มาก อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนขอแย้งว่าวิญญูณ์ของเอเลียตมิได้เสนอโลกที่ท้อแท้สิ้นหวังเสียทีเดียว แม้ผลงานเหล่านี้จะมีได้ให้ความเชื่อมั่นว่าสามารถขจัดความหดหูเศร้าหมองได้หมดสิ้น แต่ก็แสดงให้เห็นว่ามีทางไปถึงจุดดังกล่าวได้ แนวคิดนี้เห็นได้ตั้งแต่ในผลงานสำคัญชิ้นแรก คือ *The Waste Land* และเห็นได้ชัดเจนมากในบทกวีขนาดยาวชิ้นสุดท้ายคือ *The Four Quartets*

Abstract

T.S. Eliot wrote most of his poems during the time when the world experienced two major crises--the two world wars, that brought about changes in its social, economic and political conditions. For this reason, the dominant mood of his works is that of a threat from a breakdown of human civilization, causing despair and spiritual sterility. This coincides with the public feeling, thus makes Eliot's poetry appeal to a large number of audience. However, I want to argue here that Eliot's works are not devoid of hope. Though they do not affirm that spiritual sterility can be totally abolished, they show that there is a possibility to alleviate and get rid of despair. This concept can be seen in his first major work, *The Waste Land*, and is more evident in his final long poem, *The Four Quartets*.

“ความหวัง” ในกวีนิพนธ์ของ ที. เอส. เอเลียต

“Hope” in T. S. Eliot’s Poetry

พจี ยิวชิต*

ก่อนที่ศตวรรษที่ 21 จะมาถึง นิตยสาร *ไทม์* ฉบับวันที่ 8 มิถุนายน 2541 ได้จัดอันดับ 100 ศิลปินและผู้สร้างสรรค์ความบันเทิงยอดเยี่ยมแห่งศตวรรษที่ 20 ในโลกที่ใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสาร ในด้านกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษนั้น นิตยสารฉบับดังกล่าวได้ยกย่องให้ที.เอส.เอเลียต (T.S. Eliot: 1888 – 1964) กวีอังกฤษเชื้อสายอเมริกันเป็นกวีเด่นที่สุดแห่งศตวรรษ ทั้งนี้เฮเลน เว็นด์เลอร์ (Helen Vendler) อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้ปรายหัวข้อบทความของเธอเกี่ยวกับเอเลียตไว้ว่า “Serious poetry was about to be eclipsed by fiction. He [Eliot] provided the stark salvation of *The Waste Land*.” (61) กวีนิพนธ์ของเอเลียตตั้งแต่ระยะเริ่มแรกจนถึงระยะสุดท้ายแห่งอาชีพกวีของเขามีผลอย่างใหญ่หลวงต่อวงการประพันธ์และผู้อ่าน คำถามที่ตามมาคือเหตุใดผลงานของเอเลียตซึ่งมีแก่นเรื่องหลักและภาพลักษณ์เกี่ยวกับสภาวะแห่งความน่าเบื่อหน่ายและความท้อแท้สิ้นหวังของมนุษย์ที่นำเสนอผ่านจินตภาพแห่งการคุกคามและความล้มสลายของอารยธรรมปัจจุบัน จึงสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านได้มากและได้รับการยกย่องในด้านคุณค่าทางวรรณศิลป์ ซึ่งมีเพียงทำให้เอเลียตได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมในปี ค.ศ. 1948 อันถือเป็นเกียรติยศอย่างสูงเท่านั้น ผลงานเหล่านี้ยังแพร่หลายในหมู่นักศึกษาและสนใจในวรรณคดีอังกฤษตราบเท่าทุกวันนี้ด้วย

คำถามดังกล่าวอาจตอบได้เป็น 2 ประการ ประการแรกก็คือสภาวะแห่งความน่าเบื่อหน่ายและความท้อแท้สิ้นหวังถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ร่วมของมนุษย์ในศตวรรษที่ 20 ดังนั้นกวีนิพนธ์ของเอเลียตจึงเป็นเหมือนกระจกเงาที่ส่องให้ผู้อ่านเห็นภาพสะท้อนของตนเอง แม้มีใช้ภาพสวยงามแต่เป็นภาพความจริงที่ดึงดูดให้ผู้อ่านหันไปหา ทั้งนี้เอเลียตถือว่าเป็นพันธกิจของกวีที่จะต้องนำเสนอภาพความจริงดังกล่าว เพราะโลกแห่งกวีนิพนธ์มิใช่โลกแห่งความสวยงามแต่เพียงอย่างเดียว ดังที่เขาได้เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในหนังสือ *The Use of Poetry and the Use of Criticism* โดยตอบได้ความคิดเห็นของแมทธิว อาร์โนลด์ (Matthew Arnold) กวีและนักเขียนชาวอังกฤษแห่งยุควิคตอเรียผู้เชื่อว่ากวีได้เปรียบนักเขียนประเภทอื่น เพราะสามารถนำเสนอแต่โลกที่สวยงาม เอเลียตได้สรุปไว้ว่า “...the essential advantage for a poet is not

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

that of having a beautiful world with which to deal, but rather the ability to see beneath both beauty and ugliness; to see the boredom, and the horror, and the glory." (98-99)

ประการที่สอง นอกเหนือจากภาพความจริงที่ไม่สวยงามของมนุษย์ ผู้เขียนคิดว่าผลงานของ เอเลียตได้ก้าวไกลไปอีกหนึ่งก้าว กล่าวคือบทกวีนิพนธ์ของเขาได้แฝงไว้ซึ่งทางออกที่จะช่วยให้มนุษย์รอดพ้น จากปัญหาซึ่งทำให้เกิดสภาวะจิตใจตกต่ำและพบความหมายของชีวิตที่ตนแสวงหาได้ในที่สุด

ทั้งนี้ถ้าเราติดตามพัฒนาการในการเขียนกวีนิพนธ์ของเอเลียตแล้วก็จะพบว่า กวีนิพนธ์ตั้งแต่ระยะ เริ่มแรกจนถึง *The Waste Land* แสดงความนำหนัใจของสังคมสมัยใหม่ แต่โลกสมัยใหม่ในสายตาของ เอเลียตมิได้ไร้ซึ่งความหวังเสียทีเดียว หลังจากผลงานชิ้นนี้แล้ว เอเลียตก็จะเสนอทางออกเพื่อแก้ปัญหาด้าน จิตใจของมนุษย์ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน *The Four Quartets* (1942) ซึ่งถือว่ามีผลสำคัญไม่ ยิ่งหย่อนไปกว่า *The Waste Land* เลย

ผลงานของเอเลียตแสดงให้เห็นว่าเขาเลือกใช้เมืองเป็นฉากสำหรับการเสนอชีวิตของโลกสมัยใหม่ที่ เต็มไปด้วยความซ้ำซากน่าเบื่อหน่ายและความท้อแท้สิ้นหวัง ในประเด็นนี้ เขาได้แสดงไว้ชัดเจนว่าได้รับ อิทธิพลจากของชาร์ลส์ โบเดอแลร์ (Charles Baudelaire) นักเขียนสมัยใหม่ชาวฝรั่งเศส เอเลียตกล่าวว่าเขา เห็นว่าเป็นไปได้ที่จะนำชีวิตแบบอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่มาเป็นวัตถุดิบสำหรับกวีนิพนธ์ และในการ กระทำดังกล่าว เขาจะเทียบเคียงภาพแห่งความจริงอันชั่วร้ายกับภาพหลอนหรือจินตนาการ เอเลียตได้แสดง ความคิดเห็นดังกล่าวในบทความชื่อ "What Dante Means to Me"

... I think that from Baudelaire I learned first, a precedent for the potential possibilities, never developed by any poet writing in my own language, the more sordid aspects of the modern metropolis, of the possibility of fusion between the sordidly realistic and the phantasmagoric, the possibility of the juxtaposition of the matter-of-fact and the fantastic. ... (128)

ดังนั้นภาพชายหญิงสมัยใหม่ในบทกวีนิพนธ์ของเอเลียตจึงเป็นภาพของผู้คนที่ต้อง "ติดกับ" อยู่ใน โลกที่ซ้ำซากน่าเบื่อหน่าย โลกไร้จุดหมายไม่มีทั้งจุดเริ่มต้นและจุดจบ โลกซึ่งขาดความเชื่อมโยงและสาย สัมพันธ์ที่ทำให้พวกเขารู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคม ผลงานเริ่มแรกของเอเลียต โดยเฉพาะ อย่างยิ่งใน *Prufrock and Other Observations* (1917) สะท้อนให้เห็นสภาวะดังกล่าว ตัวอย่างที่เห็นพอ เป็นสังเขปเช่น ในการนำเสนอพรูฟร็อกตัวละครเอกในบทกวีนิพนธ์ "The Love Song of J. Alfred Prufrock" เอเลียตต้องการให้ผู้อ่านเห็นว่าตัวละครตัวนี้เป็นตัวแทนของคนสมัยใหม่ที่ถูกทำให้โดดเดี่ยวจนมีอาจใช้ ชีวิตอย่างที่มีมนุษย์ควรจะเป็น ชีวิตของเขาไร้จุดหมาย สิ้นหวังเฉื่อยชา สับสนวุ่นวาย ขาดหลักประกันที่จะให้ ความมั่นใจ ความเป็นตัวของตัวเอง และความมีคุณค่าในตนเอง เพราะต้องเป็นเหยื่อของสังคมจอมปลอม สมัยใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เอเลียตได้เริ่มต้นบทกวีที่สะท้อนให้เห็นสภาพจิตใจของพรูฟร็อกโดยบรรยาย สภาพของโลกภายนอกซึ่งเป็นฉากเล็ก ๆ ที่ดูเหมือนไม่สอดคล้องหรือปะติดปะต่อกันไว้ว่า

Let us go then, you and I,
 When the evening is spread out against the sky
 Like a patient etherised on a table;
 Let us go, through certain half deserted streets
 The muttering retreats
 Of restless nights in one-night cheap hotels
 And sawdust restaurants with oyster-shells:
 Streets that follow like a tedious argument
 Of insidious intent...

ถ้าโลกภายนอกเป็นโลกแห่งความไม่ลอดคล้องที่ก่อให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวังหรือเต็มไปด้วย
 สิ่งคุกคามต่อการมีชีวิตอยู่รอด แต่โลกภายในหรือ “บ้าน ” ซึ่งปกติควรจะให้ความอบอุ่น ความมั่นใจและ
 ความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจก็จะไม่ใช่คำตอบสำหรับผู้แสวงหาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต
 ดังจะเห็นได้จากบทกวี “Rhapsody on a Windy Night” ซึ่งตีพิมพ์ใน *Prufrock and Other Observations*
 เช่นกัน ในบทกวีดังกล่าว ผู้พูดประสบฝันร้ายเมื่อเดินผ่านถนนร้างกลางดึกเพราะ “Every street lamp that I
 pass/Beats like a fatalistic drum” แต่เมื่อถึงบ้านและเข้าไปข้างใน สิ่งที่เขาพบดูน่าสพรึงกลัวเสียยิ่งกว่า
 ประสบการณ์บนทางเปลี่ยว เขาเลียดสรุปไว้เพียงสั้น ๆ ว่า

“The bed is open; the tooth-brush hangs on the wall.
 Put your shoes at the door, sleep, prepare for life.”
 The last twist of the knife.

การกลับเข้าบ้านและเข้านอนเพียงเพื่อที่จะตื่นมาพบกับความซ้ำซากจำเจของชีวิตในวันต่อไปแสดง
 ถึงชีวิตที่วนเวียนอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ ความรู้สึกเจ็บปวดจากสภาวะดังกล่าวถูกนำเสนอโดยผ่านภาพ-
 ลักษณะของคมมีดบาดซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการสูญเสียความหมายและจุดมุ่งหมายในชีวิตของคนสมัยใหม่
 ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าเอเลียตใช้กลวิธีการประพันธ์เพื่อเน้นความน่าตื่นตระหนกของภาพคมมีด โดยเว้นช่วง
 ระยะเวลาที่เสนอภาพดังกล่าวให้ห่างจากส่วนแรกซึ่งเสนอความคิดคำนึงของผู้พูดที่เต็มไปด้วยความ
 น่าเบื่อหน่ายในชีวิตประจำวันของเขา

อาจสรุปชีวิตมนุษย์ในกวีนิพนธ์ระยะแรกของเอเลียตได้ด้วยเสียงของสวีเนีย (Sweeney) ตัวละคร
 ที่เอเลียตใช้เป็นกระบอกเสียงแสดงปรัชญาชีวิตในบทละครร้อยกรองชื่อ *Sweeney Agonistes* ชีวิตมนุษย์
 สมัยใหม่ไร้แก่นสารโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้เพราะชีวิตสรุปได้ด้วยกิจกรรม 3 ประการคือ เกิด สืบพันธุ์และตาย
 ดังที่เอเลียตเขียนไว้ว่า

Birth, and copulation, and death,
That's all the facts when you come to brass tacks:
Birth, and copulation, and death,
I've been born, and once is enough.

แก่นเรื่องและภาพลักษณ์ที่เสนอสภาวะแห่งความน่าเบื่อหน่ายและความท้อแท้สิ้นหวังของมนุษย์ในศตวรรษที่ 20 เนื่องด้วยต้องดำเนินชีวิตอย่างไรที่พึงและไร้จุดหมายปรากฏอีกครั้งเมื่อเอเลียตประพันธ์ผลงาน *The Waste Land* ซึ่งทำให้เขามีชื่อเสียงในฐานะกวีสมัยใหม่เต็มภาคภูมิ เอเลียตได้กล่าวถึงการประพันธ์งานชิ้นนี้ไว้ในบทความชื่อ "Ulysses, Order and Myth" ว่าเขาต้องการดำเนินรอยตามเจมส์ จอยซ์ (James Joyce) นักประพันธ์ชาวไอริชในการ "manipulating a continuous parallel between contemporaneity and antiquity. ...It is simply a way of controlling, of ordering, of giving a shape and a significance to the immense panorama of futility and anarchy which is contemporary history." (481)

ดังนั้นในการวางกรอบแก่นเรื่องหลักเกี่ยวกับการแสวงหาของมนุษย์ในโลกแล้งความหมาย เอเลียตจึงใช้แนวคิดจากตำนานการตามหาจอกศักดิ์สิทธิ์ (The Holy Grail) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตำนานกษัตริย์อาเธอร์ที่ได้รับการกล่าวถึงในผลงานของเจสซี แอล. เวสต์ตัน (Jessie L. Weston) ชื่อ *From Ritual to Romance* (1920) และตำนานแห่งอารยธรรมโบราณต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมของมนุษย์เพื่อให้แน่ใจว่าพืชผลจะอุดมสมบูรณ์เป็นประจำทุกปี ดังที่ได้เสนอไว้ในผลงาน *The Golden Bough* (1890-1915) ของเซอร์เจมส์ เฟรเซอร์ (Sir James Frazer) เพื่อเสนอแก่นเรื่องหลักดังกล่าว เอเลียตแบ่ง *The Waste Land* ออกเป็น 5 ตอน ("The Burial of the Dead" "A Game of Chess" "The Fire Sermon" "Death by Water" และ "What the Thunder Said") แต่ละตอนประกอบด้วยภาพเล็กๆ ซึ่งมีที่มาจากแหล่งต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์โบราณและสมัยใหม่ เทพปกรณัมกรีกและโรมัน ความเชื่อของโลกตะวันตกและตะวันออก พระคัมภีร์ไบเบิล บทละครของเชกสเปียร์ โอเปร่า ภาษาต่างประเทศและแม้แต่ประสบการณ์ส่วนตัวของเอเลียตเอง ความหลากหลายนี้ทำให้เอเลียตต้องเขียนเชิงอรรถอธิบายบทกวีบทนี้ไว้ถึง 52 แห่ง

ภาพเล็กๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็น *The Waster Land* หากดูโดยผิวเผิน จะเหมือนไม่เกี่ยวข้องกัน แต่ถ้าผู้อ่านพยายามปะติดปะต่อภาพเหล่านั้นก็จะได้ภาพรวมประจักษ์ภาพตัวต่อบนกระดาน ภาพรวมนี้คือภาพแห่งความสิ้นหวังของมนุษย์ในโลกสมัยใหม่ เอเลียตทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเช่นนี้ได้โดยใช้กลุ่มวัตถุ เหตุการณ์และเรื่องราวที่เรียงต่อกันเพื่อกระตุ้นให้เกิดอารมณ์หรือปฏิกิริยาตอบสนองจากผู้อ่านโดยที่ตัวเขาไม่ชี้แนะ วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดหรืออารมณ์ของตนหรือให้ข้อสรุปแก่ผู้อ่าน เอเลียตกล่าวถึงกลวิธีนี้ในบทความวรรณคดีวิจารณ์ ชื่อ "Hamlet and His Problems" ของเขา โดยเรียกกลวิธีนี้ว่า "objective correlative"

ผู้อ่านรู้แก่นเรื่องหลักเกี่ยวกับความท้อแท้สิ้นหวังของมนุษย์นับตั้งแต่จุดเริ่มต้นของ *The Waste Land* เลยทีเดียว ในบทนำของงานชิ้นนี้ เอเลียตได้อ้างถึงบทที่ 18 ในผลงาน *Satyricon* ของเพโทรนิอัส (Petronius) นักประพันธ์โรมันที่กล่าวถึงชีวิตของซิบิล (Sibyl) ผู้ได้รับพรชีวิตอมตะจากเทพอพอลโล ส่วนที่ตัดตอนมาอาจถอดเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า "For I saw with my own eyes the Sibyl hanging in a jar at Cumae, and when the acolytes said, 'Sibyl what do you wish?' she replied, 'I wish to die'."

เทพอพอลโลให้ชีวิตอมตะแก่ซิบิลแต่มิได้ให้ความเยาว์อันเป็นนิรันดร์แก่นาง นางจึงมีอาจรรอดพ้นจากความชราและความเสื่อมของสังขารได้ ผลก็คือความทุกข์ทรมานแสนสาหัสจากการมีชีวิตอยู่โดยหาทางออกไม่ได้ สภาพดังกล่าวเป็นอุทาหรณ์ถึงชะตาชีวิตของคนสมัยใหม่ในมหานครลอนดอนซึ่งได้รับการนำเสนอใน "The Burial of the Dead" สภาพของกรุงลอนดอนและชีวิตของชาวมหานครแห่งนี้เสนอผ่านภาพนรก (Inferno) ของกวีดังเต

Unreal City,

Under the brown fog of a winter dawn,
A crowd flowed over London Bridge, so many,
I had not thought death has undone so many.
Sighs, short and infrequent, were exhaled,
And each man fixed his eyes before the feet.

มหานครลอนดอนเปรียบเสมือนนรกที่ทำให้มนุษย์ต้องทนอยู่ในสภาวะตายทั้งเป็น (death-in-life) ชีวิตไม่แตกต่างจากเครื่องจักรกล ("At the violet hour, when the eyes and back/Turn upward from the desk, when the human engine waits/Like a taxi throbbing waiting," "The Fire Sermon")

เมื่อมนุษย์ถูกเปรียบกับเครื่องจักรกล ผู้อ่านก็จะเข้าใจได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงในสังคมสมัยใหม่ก็ได้แตกต่างจากเครื่องจักรกลและมีได้มีความหมายใดๆ ต่อทั้งชายและหญิง ดังจะเห็นได้ใน "A Game of Chess" เมื่อเสมียนบริษัทจัดหาบ้านเช่า "มาเยียม" พนักงานพิมพ์ดีดสาวในห้องชุดของฝ่ายหญิง เอเลียตบรรยายเหตุการณ์ตอนนี้ว่า

The time is now propitious, as he guesses,
The meal is ended, she is bored and tired,
Endeavours to engage her in caresses
Which still are unproved, if undesired.
Flushed and decided, he assaults at once;
Exploring hands encounter no defence;
His vanity require no response,
And makes a welcome of indifference.

และปฏิกิริยาของฝ่ายหญิงสรุปได้ด้วยคำพูดของเธอเพียงสั้น ๆ คือ

“Well now that’s done : and I’m glad it’s over.”

เมื่อความสัมพันธ์ไร้ความหมาย สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ ความรู้สึกหัวเหว่และโดดเดี่ยว เอเลียตนำเสนอความรู้สึกนี้ไว้เป็น 2 ลักษณะคือในแนวสมจริงและในลักษณะที่เป็นฝันร้ายหรือภาพหลอน ตัวอย่างของลักษณะแนวสมจริง เห็นได้จากคำพูดโต้ตอบระหว่างสามีภรรยาใน “A Game of Chess” ผู้อ่านรู้ซึ่งว่าชีวิตสมรสที่ปราศจากความรักความเข้าใจทำให้เกิดความหัวเหว่ที่มีผลต่อสภาพจิตใจของคู่สมรสได้เพียงใด ทั้งนี้ฝ่ายหญิงถึงกับพูดออกมาอย่างเต็มปากว่า “My nerves are bad to-night.” ส่วนความโดดเดี่ยวหมดที่พึ่งและความรู้สึกแปลกแยกและถูกคุกคามโดยสภาวะแวดล้อมที่นำเสนอในลักษณะฝันร้ายหรือภาพหลอน เห็นได้จากคำบรรยายการเดินทางไปในที่เว้งว่างใน “What the Thunder Said” ผู้เดินทางรู้สึกได้จากส่วนลึกของตนเองว่า

There is not even silence in the mountains
But dry sterile thunder in the rain
There is not even solitude in the mountains
But red sullen faces sneer and snarl
From doors of mudcracked houses.

ภาพที่ผู้เดินทางมองเห็นเป็นภาพลวงตา และเป็นภาพลวงตาน่าสพรึงกลัวเพราะทุกสิ่งทุกอย่างกลับหัวกลับหางหมด เขาถึงกับตั้งคำถามว่า

What is the city over the mountains
Cracks and reforms and bursts in the violet air
Falling towers ...
...
And bats with baby faces in the violet light
Whistled, and beat their wings
And crawled head downward down a blackened wall
And upside down in air were towers
Tolling reminiscent bells, that kept the hours
And voices singing out of empty cisterns and exhausted wells.

การเคลื่อนไหวของค้างคาวในลักษณะควงส่วและถลาลงสู่เบื้องล่างเป็นสิ่งซึ่งเอเลียตใช้เป็นสัญลักษณ์ของการแตกสลาย อันแสดงเป็นนัยถึงการแตกสลายของอารยธรรมซึ่งกระจายไปทั่วโลก

จากแก่นเรื่องหลักและภาพลักษณ์ใน *The Waste Land* จะเห็นได้ว่ามนุษย์สมัยใหม่อาศัยอยู่ในโลกแห่งความหดหู่เศร้าหมองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพยายามหาทางออกให้รอดพ้นสภาวะดังกล่าว

ดูเหมือนจะไร้ความหวังและไร้ผล ทว่าผู้เขียนบทความเรื่องนี้ขอให้ผู้อ่านสังเกตช่วงสุดท้ายของการเดินทางของนักเดินทางได้มีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างเกิดขึ้น

Only a cock stood on the rooftree
Co co rico co co rico
In a flash of lightning. Then a damp gust
Bringing rain.

เสียงไก่ขันเป็นสัญญาณของการเริ่มต้นวันใหม่ แสดงว่าแสงสว่างกำลังคืบคลานเข้ามาและพร้อมที่จะขจัดความมืดให้สิ้นไป นั่นย่อมหมายถึงการจากไปของสิ่งชั่วร้ายซึ่งสัมพันธ์กับความมืด นอกจากนี้สายฝนยังจะนำความชุ่มชื้นมาสู่ชีวิตอีกด้วย นั่นย่อมหมายถึงวาระที่ความแห้งแล้งจะถูกขจัดไปเช่นกัน

นอกจากเสียงไก่ขันและสายฝน ผู้เขียนอยากให้ผู้อ่านสนใจภาพสุดท้ายของผู้เดินทางในบทกวีบทนี้ เมื่อเขาบรรยายภาพของตนเองหลังถูกคุกคามด้วยการทำลายล้างและการล่มสลายของอารยธรรมมนุษย์

I sat upon the shore
Fishing, with the arid plain behind me
Shall I at least set my lands in order

ภาพของผู้พูดที่นั่งอยู่ชายฝั่งทะเลโดยมีดินแดนแห้งแล้งอยู่เบื้องหลังน่าจะแฝงไว้ด้วยความหวัง ภาพดังกล่าวแสดงว่าการเดินทางผ่านแดนทุรกันดารได้สิ้นสุดลงแล้ว การอยู่ชายฝั่งทะเลเปรียบเสมือนการอยู่ ณ ชายคาแห่งประสบการณ์ใหม่ นับได้ว่าเขากำลังก้าวไปสู่อนาคตอันเปี่ยมด้วยความหวัง การที่ผู้พูดกำลังตกปลา อาจมองได้เป็น 2 แง่ กล่าวคือในทางโลก ปลาเป็นสัญลักษณ์ของชีวิตหรือพลังชีวิตของโลกแห่งธรรมชาติ ถ้ามองจากแง่มุมของคริสต์ศาสนา ปลาถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของพระเยซูคริสต์ด้วย ดังนั้นไม่ว่าจะมองจากแง่มุมใด ประสบการณ์แห่งการแสวงหาที่ผ่านพ้นจากความท้อแท้สิ้นหวังไปสู่แรงบันดาลใจใหม่ที่เสนอแนะด้วยภาพการตกปลา

สองบรรทัดสุดท้ายของ *The Waste Land* แสดงเป็นนัยว่าการแสวงหาได้สิ้นสุดลง

Datta, Dayadhvam, Damyata,
Shantih shantih shantih

คำ 3 คำในบรรทัดแรกมาจากเสียงฟ้าร้อง (DA) ในการใช้คำดังกล่าว เอเลียตได้อ้างถึงเรื่องเล่าในพุทธศตวรรษที่ 11 ซึ่งเป็นคัมภีร์ปรัชญาโบราณของฮินดู เรื่องมีอยู่ว่า เหล่าเทวดา มนุษย์และยักษ์ได้ถามพระบิดรหรือพระชาติว่า เสียงฟ้าร้องมีความหมายอย่างไร พระชาติให้คำตอบเป็นคำพยางค์เดียวว่า DA ซึ่งกลุ่มผู้ถามแต่ละกลุ่มนำไปตีความหมายว่า DA คือ "Datta" แปลว่า ให้ทาน DA คือ "Dayadhvam" แปลว่า ให้ความเห็นอกเห็นใจ และ DA คือ "Damyata" แปลว่า ควบคุมตนเอง ส่วนคำว่า Shantih

ซึ่งกล่าวซ้ำ 3 ครั้งในบรรทัดสุดท้ายนั่นก็คือ คำว่าสันติ ซึ่งเอเลียตได้ให้คำนิยามคำนี้ไว้ในคำอธิบายท้ายบทว่า “ความสงบสุขที่ผ่านพ้นความเข้าใจ” (“The Peace which passeth understanding.”) และคำว่า Shantih ดังกล่าวเป็นคำลงท้ายแต่ละบทของอุปนิษัตด้วย การที่เอเลียตสรรพยากรรอนแรมไขว่คว้าหาหนทางที่จะรอดพ้นจากสภาวะแห่งความหดหู่เศร้าหมองโดยอ้างถึงคำในคัมภีร์ปรัชญาโบราณของฮินดู เป็นเสมือนหนทางแฝงที่เอเลียตเสนอแนะในการขจัดปัดเป่าความตกต่ำของมนุษย์สมัยใหม่

หลังจากการนำเสนอผลงาน *The Waste Land* แล้ว เอเลียตเริ่มพิจารณาบทบาทของเขาในฐานะกวีจากมุมมองใหม่ เขาเริ่มไม่เห็นด้วยกับการเขียนบทกวีนิพนธ์ที่เพียงแต่นำเสนอปัญหาของโลกสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยความท้อแท้ น่าเบื่อหน่าย และไร้จุดหมายโดยผ่านภาพลักษณ์ที่แตกแยกและไม่ลงรอยกัน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมสมัยใหม่ กวีควรจะมึบทบาทในการขจัดปัดเป่าภาพลักษณ์แห่งความแตกแยกและไม่ลงรอยนั้นด้วย ทั้งนี้โดยที่ไม่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าการกวีกำลังยึดเยียดสั่งสอนศีลธรรมให้แก่สังคม กว่าเอเลียตเองจะไปถึงจุดนั้นได้เขาก็ได้ใช้ระยะเวลาอันพอสมควรในการปรับบทบาทของตน และผลงาน *The Four Quartets* แสดงให้เห็นถึงความสามารถของเอเลียตในการบรรลุสิ่งที่เขาตั้งใจไว้อย่างยอดเยี่ยม

เอเลียตเริ่มมีมุมมองเกี่ยวกับโลกสมัยใหม่และบทบาทของกวีที่แตกต่างไปจากเดิม ในช่วงเวลาที่เขาประพันธ์ผลงานชื่อ *The Hollow Men* (1925) และ *Ash Wednesday* (1930) ทั้งนี้ผลงานทั้งสองชิ้นเกิดขึ้นในขณะที่ชีวิตส่วนตัวของเอเลียตเองกำลังจะหักเห เขาได้คำตอบเกี่ยวกับความท้อแท้และความแห้งแล้งทางจิตใจจากการหันมามีศรัทธาในคริสต์ศาสนานิกายอังกฤษ บทกวีทั้งสองแสดงให้เห็นว่าศรัทธาทางศาสนามีใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแก่ใครในบัดดล แต่เป็นสิ่งที่ค่อยเป็นค่อยไปและในระบายนั้นมีหลายครั้งที่บุคคลผู้นั้นก็ต้องประสบกับความสับสนเมื่อต้องตกอยู่ “ระหว่าง” ความเชื่อกับความไม่เชื่อหรือศรัทธากับความไม่เลื่อมใสศรัทธา บทกวี *The Hollow Men* และ *Ash Wednesday* มิได้ให้คำยืนยันอย่างเด็ดขาดในศรัทธาทางศาสนา แต่ก็ได้แฝงลักษณะที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและระเบียบชีวิตไว้มากทีเดียว

จากการที่อ้างถึงประสบการณ์ของเคิร์ตซ์ (Kurtz) ตัวละครเอกในนวนิยาย *Heart of Darkness* ของโจเซฟ คอนราด (Joseph Conrad) นักเขียนอังกฤษเชื้อสายโปแลนด์ *The Hollow Men* ถือได้ว่าเป็นผลงานที่ตอกย้ำแก่นเรื่องหลักเกี่ยวกับความว่างเปล่าและท้อแท้สิ้นหวังของชีวิตมนุษย์สมัยใหม่ซึ่งเอเลียตได้นำเสนอมาแล้วใน *The Waste Land* แม้กระนั้นก็ดี ผู้เขียนเห็นว่า *The Hollow Men* ไม่ได้ไร้ซึ่งความหวังเสียทีเดียว ในทำนองเดียวกับตอนท้ายของ *The Waste Land* ตอนท้ายของ *The Hollow Men* ได้แฝงภาพลักษณ์แห่งความหวังและโอกาสที่จะหลุดพ้นจากความท้อแท้ไว้ด้วย ดังตัวอย่างจากภาพลักษณ์ในตอนสุดท้ายของส่วนที่ 4 ของบทกวีดังกล่าว

Sightless, unless

The eyes reappear

As the perpetual star

Multifoliate rose

Of death's twilight kingdom
 The hope only
 Of empty men

ในส่วนที่คัดมาเบื้องต้นนี้แสดงว่า ท่ามกลางความสิ้นหวังของมนุษย์นั้น มีการกล่าวอ้างถึงภาพลักษณ์ของดวงตาซึ่งเป็นดวงตาของเบียทริซ (Beatrice) นางผู้เป็นอุดมคติของดANTE และนางผู้นี้เองเป็นผู้นำเขาไปพบพระเจ้าในสวรรค์ ดANTEได้เขียนไว้ในบทประพันธ์ที่ถือว่าเป็นมหากาพย์ยิ่งใหญ่ชื่อ *The Divine Comedy* นอกจากนี้ยังมีภาพลักษณ์ของ “Multifoliate rose” ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ของสวรรค์ที่ดANTEได้กล่าวถึงในมหากาพย์เดียวกัน ภาพลักษณ์ทั้งสองอาจแสดงเป็นนัยถึงภาพลักษณ์ตามแนวคิดทางคริสต์ศาสนา นั่นคืออาจตีความว่าดวงตาของเบียทริซหมายถึงดวงตาของพระแม่มารี นางผู้เป็นอุดมคติตามคริสต์ศาสนา และ “Multifoliate rose” อาจหมายถึงภาพลักษณ์ของพระเจ้าผู้ทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตวิญญาณของผู้ที่ได้รับการไถ่บาป พระองค์เป็นเสมือนใจกลางของดอกกุหลาบซึ่งเปรียบได้กับจิตวิญญาณของผู้ที่ได้รับการไถ่บาปที่อยู่โดยรอบ ภาพลักษณ์ทั้งสองชี้แนะความสำคัญของศาสนาต่อจิตใจมนุษย์ ไม่ว่าจะผู้พูดในบทกวีนี้จะมีโอกาสไปถึงการไถ่บาปอันเป็นการช่วยสภาวะจิตใจให้พ้นจากสภาพสิ้นหวังและตกต่ำหรือไม่ก็ตาม แต่ก็มีภาพลักษณ์แห่งความหวังปรากฏให้เห็น และในตอนท้ายสุดของบทกวีเอเลียตได้อ้างถึงบทร้อยกรองง่ายๆ สำหรับเด็ก “Here we go round the mulberry bush” ในลักษณะเสียดสีล้อเลียน เพราะตามพิธีกรรมดั้งเดิมเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์แห่งพืชผลนั้น ผู้คนจะเดินรำไปรอบ ๆ เสา “Maypole” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์พร้อมทั้งร้องบทร้อยกรอง “Here we go round the mulberry bush” ไปด้วย แต่ในดินแดนแห่งต้นตะบองเพชรของเอเลียต ดินแดนแห่งแล้งเสียจนพืชที่เติบโตได้มีเพียง “The prickly pear” เท่านั้น บทร้องสำหรับการเดินรำรอบเสา Maypole จึงกลายเป็น “We go round the prickly pear / Prickly pear prickly pear” และบรรยากาศโดยทั่วไปสำหรับบทส่งท้ายของ *The Hollow Men* จึงเป็นบรรยากาศแห่งการเสียดสีเย้ยหยัน ความเศร้าสร้อยและความเหนื่อยล้า อย่างไรก็ตามก็ไม่ใช่บรรยากาศแห่งความสิ้นหวังเสียทีเดียว เพราะท่ามกลางบรรยากาศดังกล่าว มีส่วนหนึ่งของบทสวดมนต์ในคริสต์ศาสนาแทรกเข้ามาด้วย (“For Thine is the Kingdom”) แม้ว่าจะเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยและไม่อาจทำให้ผู้อ่านเชื่อได้ว่าบทกวีบทนี้เสนออย่างตรงไปตรงมาว่าศาสนาเป็นหนทางแก้ไขสภาวะแห่งความน่าเบื่อหน่ายและตกต่ำทางจิตใจ แต่การอ้างถึงบทสวดมนต์ดังกล่าวแสดงถึงจุดหันเหที่เอเลียตจะใช้ศาสนาเป็นหนทางออกให้แก่ที่มนุษย์สมัยใหม่

หลังจากหันมามันถือคริสต์ศาสนานิกายอังกฤษเป็นหลักในชีวิต ผลงานชิ้นแรกที่เอเลียตประพันธ์คือ *Ash Wednesday* ภาพลักษณ์หลักของกวีนิพนธ์บทนี้ คือภาพลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงด้านศรัทธาทางศาสนา ดังนั้นสิ่งที่ผู้อ่านจะเห็นตลอดผลงานชิ้นนี้ คือ การสวดมนต์ เอเลียตทำให้ผู้อ่านรู้สึกได้ว่าแม้จิตใจของ “ผู้พูด” ในบทกวีนี้จะถูกรบกวนและหวั่นไหวบ้างเป็นครั้งคราว ทว่าเขายอมรับชีวิตได้ สิ่งดังกล่าวทำให้เขาพบความมั่นคงและความสงบในชีวิต ดังในตอนแรกของบทกวีว่า

Because I know that time is always time
 And place is always and only place
 And what is actual is actual for one time
 And only for one place
 I rejoice that things are as they are and
 I renounce the blessed face
 And renounce the voice
 Because I cannot hope to turn again
 Consequently I rejoice, having to construct something
 Upon which to rejoice

ตลอดบทประพันธ์ชิ้นนี้ เมื่อใดก็ตามที่ผู้พูดรู้สึกว่าตนเองถูกรบกวนด้วยความไม่ศรัทธาหรืออยู่ในสภาพที่ต้องเลือกระหว่างโลกแห่งคุณธรรมกับโลกแห่งธรรมชาติที่ยังไม่ได้รับการขัดเกลา สภาพะดังกล่าวจะถูกขัดจังหวะด้วยการสวดมนต์ ดังนั้นภาพสุดท้ายที่ผู้อ่านจะเห็นก็คือ ภาพที่ผู้พูดนั่งอยู่ในทะเลทรายและรอคอย แต่การรอคอยนี้มิใช่การรอคอยที่ไร้ความหวัง เพราะจากการสวดอันยาวนานนั้นผู้พูดหวังจะได้กรุณาธรรมจากพระผู้เป็นเจ้าของเขาเพื่อเป็นเครื่องชี้นำชีวิต ดังในตอนสุดท้ายของ *Ash Wednesday* ว่า

Teach us to care and not to care
 Teach us to sit still
 Even among these rocks,
 Our peace in His will
 And even among these rocks
 Sister, mother
 And spirit of the river, spirit of the sea,
 Suffer me not to be separated
 And let my cry come unto thee.

การที่ผู้พูดร้องขอมิให้ตัวเองต้องระทมทุกข์จากการต้องถูกแยกออกจากการเป็นส่วนหนึ่งของพระผู้เป็นเจ้าของเขาเป็นการชี้แนะว่าชีวิตที่แปลกแยกและหาความสมบูรณ์มิได้สามารถเยียวยาได้ด้วยพระกรุณาขององค์ผู้ไถ่บาปแก่มวลมนุษย์ และเมื่อนั้นความหวัง ความหมายและระเบียบของชีวิตก็จะหวนคืนกลับมาสู่ชีวิตมนุษย์อีก

ณ ที่นี้ผู้เขียนอยากจะตั้งข้อสังเกตด้วยว่า นอกจากจะนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความหวัง ความหมายและระเบียบของชีวิตโดยผ่านภาพลักษณ์และถ้อยคำต่างๆ แล้ว เอลเลียตยังเน้นความสำคัญของเรื่องราวดังกล่าวโดยอาศัยกลวิธีการประพันธ์ด้วย ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าทั้ง *The Hollow Men* และ *Ash Wednesday* มีลักษณะปะติดปะต่อและมีระเบียบมากกว่าผลงานชิ้นแรกๆ โดยเฉพาะ *The Waste Land*

เพราะผลงานทั้งสองสื่อความหมายโดยใช้สัญลักษณ์ การซ้ำคำหรือซ้ำความและแม้กระทั่งการใช้สัมผัสใน เพื่อเน้นความสำคัญในความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดภาพรวมที่สมบูรณ์ ระเบียบในกลวิธีการประพันธ์นี้จะเห็นได้ชัดมากขึ้นในบทประพันธ์ *The Four Quartets* ผลงานชิ้นนี้เอเลียตชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงโอกาสที่จะหลุดพ้นจากความน่าเบื่อหน่ายและท้อแท้ตลอดจนสภาวะตกต่ำทางด้านจิตใจของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน

ในบทกวีซึ่งประพันธ์ระหว่างปี ค.ศ. 1935-1942 และรวบรวมขึ้นเป็นผลงานที่รู้จักในนาม *The Four Quartets* นั้น เอเลียตได้รับแรงบันดาลใจจากผลงานดนตรีประเภท Quartets ของคีตกวีเบโรเฟนที่เขาส่งชอบ บทกวีที่แบ่งเป็น 4 ส่วนนั้นประกอบด้วยส่วนแรกชื่อ "Burnt Norton" (1935) เป็นชื่อบ้านพักในชนบทพร้อมสวนกุหลาบในกลอสเตอร์ไชร์ซึ่งเอเลียตเคยไปเยี่ยมเยียน ส่วนที่ 2 ชื่อ "East Coker" (1940) เป็นหมู่บ้านในซอมเมอร์เซตไชร์ซึ่งต้นตระกูลของเอเลียตพำนักในสมัยศตวรรษที่ 17 ก่อนที่จะอพยพสู่โลกใหม่ ส่วนที่ 3 คือ "The Dry Salvages" (1941) เป็นชื่อกลุ่มหินโสโครกที่ตั้งประกาศนอฝั่งแหลมแอนนีนในรัฐแมสซาชูเซตส์ เป็นสถานที่ที่เอเลียตเคยไปเที่ยวในวัยเด็ก และส่วนที่ 4 คือ "Little Gidding" (1942) เป็นชื่อหมู่บ้านในอันทิงตันไชร์ที่ซึ่งนิโคลัส เพอร์ราร์ ตั้งชุมชนของผู้นับถือคริสต์ศาสนานิกายอังกฤษ การแบ่งบทกวีออกเป็น 4 ตอน และเนื้อหาหลักของทั้ง 4 ตอนนั้นเชื่อมโยงกับองค์ประกอบของธาตุทั้ง 4 ในโลกมนุษย์ คือ ลม ดิน น้ำและไฟ และถ้าอ่านบทกวีนี้จากกรอบความคิดทางคริสต์ศาสนาก็จะเห็นได้ว่า บทกวีทั้ง 4 ตอนเป็นสัญลักษณ์ของพระบิดา พระบุตร พระแม่มาเรียและพระจิตตามลำดับ ความหมายที่นำเสนอในรูปแบบสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกันของบทกวีแสดงให้เห็นชัดเจนว่าผลงานชิ้นนี้มีได้เกิดจากภาพลักษณ์หรือจากที่ไม่ปะติดปะต่อกัน แต่เป็นกลุ่มของสัญลักษณ์หรือแนวความคิดเชื่อมโยงซึ่งแสดงเป็นนัยถึงรูปแบบที่มีระเบียบของชีวิตด้วย

เนื่องจาก *The Four Quartets* มีความยาว ความซับซ้อนและมีรายละเอียดมาก สิ่งที่คุณเขียนต้องการชี้ให้เห็น ณ ที่นี้คือ เอเลียตได้แสดงหนทางที่จะหลุดพ้นจากความจำเจและท้อแท้สิ้นหวังของมนุษย์ได้อย่างไร ทั้งนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์ภาพลักษณ์หรือแนวคิดหลักในแต่ละส่วนของกวีนิพนธ์เพื่อใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงหนทางดังกล่าว

เริ่มต้นด้วย "Burnt Norton" จะเห็นได้ว่าภาพลักษณ์หลักของส่วนนี้คือจินตภาพของสวนกุหลาบก่อนหน้าที่จะบรรยายจินตภาพของสวนกุหลาบนี้ เอเลียตได้กล่าวไว้ว่า

What might have been is an abstraction

Remaining a perpetual possibility

Only in a world of speculation.

ในระยะแรกผู้พูดคิดว่า "ความเป็นไปได้" ("a perpetual possibility") เป็นได้ในโลกแห่งการคาดเดา ("a world of speculation") เพียงเท่านั้น แต่จินตภาพของสวนกุหลาบที่แสดงถึงความสุขและความหมายของชีวิตเป็นสัญลักษณ์ของ "ความเป็นไปได้" ในประสบการณ์มนุษย์ และ "ความเป็นไปได้" ดังกล่าวมีอยู่

ในจินตนาการแห่งมวลมนุษย์ทุกคน แต่ “ความเป็นไปได้” นี้ขัดแย้งในตัวเองด้วยเช่นกัน “ความเป็นไปได้” สถิตอยู่ในอาณาจักรไร้ขอบเขตทั้งด้านสถานที่และกาลเวลาเพราะจะเกิดขึ้นเมื่อใด ณ ที่ใดก็ได้ แต่ขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชั่วระยะเวลาอันสั้น ดังที่ตอนจบของกวีนิพนธ์ส่วนนี้ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

Sudden in a shaft of sunlight
Even while the dust moves
There rises the hidden laughter
Of children in the foliage
Quick now, here, now, always--

ถ้าตอนจบของ “Burnt Norton” จบด้วยภาพของเวลาที่ผันแปรอย่างรวดเร็ว ตอนเริ่มต้นของ ส่วนที่ 2 หรือใน “East Coker” ของ *The Four Quartets* ก็กล่าวถึงเวลา (“In my beginning is my end.”) และจบด้วยภาพของเวลาเช่นกัน (“In my end is my beginning”) บรรทัดแรกของ “East Coker” ที่ว่า “In my beginning is my end” อาจตีความได้ว่ามนุษย์เราเริ่มประสบกับจุดจบหรือความตายนับตั้งแต่ วินาทีแรกที่เกิดขึ้นมา ดังนั้นทุกสิ่งที่มีมนุษย์สรรค์สร้างขึ้นจึงเป็นเพียงสิ่งไร้สาระเมื่อเทียบกับพลังทำลายล้างของ กาลเวลา ภาพลักษณ์ที่ปรากฏในส่วนนี้ คือ ภาพลักษณ์ของชีวิตชนบท ความสมบูรณ์พันธุ์พืชและความผสม กลมกลืนซึ่งจบลงด้วยความเลวร้ายและความตาย แต่ความตายมิใช่สิ่งทำลายล้างชีวิตและผลงานที่มีมนุษย์ สร้างขึ้นแต่เพียงอย่างเดียว ถ้าตีความหมายบรรทัดสุดท้ายที่ว่า “In my end is my beginning” ตามความ เชื่อทางคริสต์ศาสนา ข้อความดังกล่าวให้ความหวังแก่มนุษย์อย่างเต็มเปี่ยม บรรทัดสุดท้ายนี้แสดงถึงการ ตั้งตารอคอยชีวิตใหม่ตามความเชื่อทางคริสต์ศาสนาเพราะ ถือว่าชีวิตเริ่มต้นด้วยความตาย เป็น “The further union, a deeper communion” และความเชื่อที่มีลักษณะขัดแย้งว่าชีวิตเริ่มต้นจากความตายนี้ เกี่ยวข้องกับการสิ้นพระชนม์และการฟื้นคืนชีพของพระเยซูเจ้าเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ข้อความที่ว่า “In my beginning is my end” ยังตีความหมายได้ว่าเป็นการเดินทาง กลับสู่ดินแดนบรรพบุรุษในชุมชน East Coker ของเอเลียต ดินแดนดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้น (“beginning”) ของเชื้อสายตระกูลเอเลียตและเป็นจุดมุ่งหมาย (“end”) ของเขาด้วยเพราะเขาถือว่าที่นี่คือบ้าน (“Home is where one starts from.”) การตีความหมายบรรทัดแรกของกวีนิพนธ์ตอนนี้ว่าเป็นสื่อสะท้อนชีวิตส่วนตัว ของเอเลียต เตรียมตัวผู้อ่านสำหรับสิ่งที่จะพบในช่วงกลางของ “East Coker” เมื่อเอเลียตกล่าวถึงเรื่องราว ส่วนตัวของเขาเอง เช่นความยากลำบากในฐานะกวีที่จะผลิตผลงานแปลกใหม่ที่ไม่มีใครเคยกระทำมาก่อน และการที่เขาตระหนักถึงความหมายของข้อความ “เริ่มอายุมากขึ้น” ว่าโลกของผู้อายุมากขึ้นเป็นโลกที่ ซับซ้อนยากแก่ความเข้าใจ แม้จะมีปัญหาดังกล่าว เขาก็ยังมีความหวัง และความหวังนี้ก็มีความหวังที่จะมี ชีวิตใหม่ซึ่งแสดงเป็นนัยถึงความเชื่อทางศาสนาว่าชีวิตใหม่เริ่มต้นด้วยความตาย ดังนั้นไม่ว่าตอนต้นของบทกวี “East Coker” จะตีความหมายในแง่ใด ตอนจบจะชี้ไปในทางเดียวกันว่าความเชื่อในคริสต์ศาสนาจะให้ความหมายและความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างจุดเริ่มต้นกับจุดสุดท้าย ซึ่งเป็นสิ่งที่เอเลียตแสวงหาและบรรลุถึง ในที่สุด

จากการที่ตอนจบของ “East Coker” เสนอแนะความสำคัญของคริสตศาสนา สิ่งนี้จะเชื่อมกับภาพลักษณ์ที่สำคัญในตอนต่อไปคือ “The Dry Salvages” ภาพลักษณ์นี้คือภาพการประสูติของพระเยซูคริสต์ สำหรับเอเลียตแล้วเขาถือว่าการเสด็จมาสู่โลกของพระเจ้าเป็นเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติและทำให้ประวัติศาสตร์ของมนุษย์มีความหมาย พระเยซูทรงเป็นต้นแบบการดำเนินชีวิตที่อุทิศเพื่อพระเจ้าซึ่งบรรดานักบุญทั้งหลายถือปฏิบัติ ตอนท้ายของ “The Dry Salvages” แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างชีวิตนักบุญกับบุคคลธรรมดาทั่วไป นักบุญเป็นผู้ใช้ชีวิตตามหลักศาสนาที่ชี้ให้เห็นแจ้งชัดโดยพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของและเป็นผู้ที่เข้าใจ “The point of intersection of the timeless/With time ...” ตัวผู้พูดเองและคนทั่วไปมิใช่ นักบุญจึงมีขอบเขตจำกัดในชีวิตและมีอาจเข้าใจความลึกลับและความเป็นอมตะของชีวิตเมื่อกลับไปเป็นส่วนหนึ่งของพระเจ้า สิ่งที่คุณเหล่านี้อาจทำได้คือ

.... Only hints and guesses,
Hints followed by guesses.
..... The rest
Is prayer, observance, discipline, thought and action

ชีวิตของชาวคริสเตียนที่ดีจึงเป็นชีวิตที่ต้องใช้ความอดทนและเติมไปด้วยระเบียบวินัยเคร่งครัดรางวัลที่ได้รับก็คือ พระกรุณาของพระเจ้าที่เป็นเจ้าที่อยู่ในรูปแบบของการทรงมาจุติใหม่ (“Incarnation”) ของพระเยซูในโลกมนุษย์ ซึ่งทั้งนี้เอเลียตได้ใช้การมาจุติใหม่ของพระเจ้าเป็นสัญลักษณ์ของนิมิตและความหมายของชีวิตมนุษย์ เป็นแหล่งบรรจบของสวรรค์กับโลกมนุษย์ ระหว่างเวลาที่ล่องผ่านไปทุกขณะจิตกับอนันตกาล

เมื่อตระหนักความจริงที่กล่าวข้างต้น ในส่วนสุดท้ายของ *The Four Quartets* คือ “Little Gidding” เอเลียตจึงอ้างถึงแก่นเรื่องที่ได้อ่านมาแล้วในส่วนแรกของบทประพันธ์ ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างเวลากับความเป็นอมตะ ประวัติศาสตร์หรืออดีตกับปัจจุบัน พระเจ้ากับมวลมนุษย์ ทั้งนี้แก่นเรื่องดังกล่าวนำเสนอภายใต้ภาพของไฟ ไฟนี้มีใช่ไฟที่จุดเฉลิมฉลองการมาถึงของพระวิญญาณในเทศกาล Whit Sunday ของชุมชนทางศาสนา ณ อันทิงตันไชร์ ซึ่งมีนิโคลัส เฟอร์ราร์ เป็นผู้นำในศตวรรษที่ 17 เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงไฟที่เผาไหม้กรุงลอนดอนจากการโจมตีทางอากาศในสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงปี 1940-1941 ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพมหาวิหารเซนต์ปอล (St. Paul’s) ในกรุงลอนดอน การอ้างถึงไฟในระยะเวลาทั้งสองช่วงดังกล่าวแสดงการเชื่อมระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ยิ่งไปกว่านั้นเอเลียตมิได้มองว่าไฟมีคุณสมบัติในทางทำลายล้างแต่เพียงอย่างเดียว แต่ไฟยังสามารถชำระล้างให้บริสุทธิ์ด้วย ดังที่เขากล่าวไว้ว่า

The only hope, or else despair
Lies in the choice of pyre or pyre-
To be redeemed from fire by fire.

การชำระล้างให้บริสุทธิ์เป็นการไถ่บาป ความรู้สึกที่ตามมาคือความรู้สึกของผู้แสวงหาซึ่งหาหนทางกลับบ้านได้ ทนทางดังกล่าวนำไปสู่รากเหง้าของชีวิตตนเอง ดังที่ตอนท้ายของ "Little Gidding" ได้ให้ความหวังในการค้นหาไว้ว่า

We shall not cease from exploration
And the end of our exploring
Will be to arrive where we started
And know the place for the first time.

กวีนิพนธ์ที่ตัดตอนมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นความสำเร็จในการแสวงหาตนเองของเอลเลียต การที่เขาโยกย้ายกลับมาตั้งถิ่นฐานในประเทศอังกฤษซึ่งเป็นดินแดนที่บรรพบุรุษของเขาอพยพจากไปตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 โอนสัญชาติเป็นอังกฤษและรับเอาคริสต์ศาสนานิกายอังกฤษเป็นเครื่องดำเนินชีวิตเป็นสิ่งยืนยันว่าคำตอบที่เขาได้ในการแสวงหาอันสมบูรณ์แบบ ประสบการณ์นี้เป็นสัญลักษณ์ของการเชื่อมโยงอดีตและปัจจุบันเข้าด้วยกัน แม้ว่าเอลเลียตในฐานะปुरुชนคนหนึ่งจะตระหนักกว่าตนเองเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกาลเวลา แต่ก็สามารถเข้าใจถึงความสำคัญของนิรันดรกาลได้เมื่อพบว่าจุดจบกับจุดเริ่มต้นของชีวิตเป็นสิ่งเชื่อมโยงต่อเนื่องกันอย่างมีอาจจะตัดขาดออกจากกันได้ ผลก็คือเขามีได้มีความรู้สึกแปลกแยกหรือท้อแท้สิ้นหวังอีกต่อไป ชีวิตจึงดำเนินไปอย่างมีความหมายและความหวังที่จะได้เริ่มต้นชีวิตใหม่เมื่อจุดจบบนโลกนี้มาถึง

จะเห็นได้ว่า กวีนิพนธ์ของเอลเลียตนับแต่เริ่มต้นจนถึงสุดท้ายสามารถใช้เป็นมาตรวัดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ชาวโลกต้องประสบในช่วงระยะเวลาหนึ่งได้เป็นอย่างดี ผลงานของเขาซึ่งประพันธ์และตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในระยะเวลาที่โลกถูกคุกคามด้วยสงครามโลกถึง 2 ครั้ง ย่อมสะท้อนบรรยากาศแห่งความท้อแท้สิ้นหวังของมนุษย์ในระบอบเวลาดังกล่าว กระนั้นก็ตามบทประพันธ์เหล่านี้มิได้ดูมืดมิดเสียทีเดียว เอลเลียตได้แสดงให้เห็นว่าท่ามกลางการถูกคุกคามด้วยความแตกสลายของอารยธรรมและความไร้ที่พึ่งทั้งทางกายและใจ มนุษย์ก็ยังมีความหวังและสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความหมายได้โดยมีคริสต์ศาสนาเป็นเครื่องชี้นำ

บรรณานุกรม

- Eliot, T.S. *Collected Poems: 1909-1962*. New York: Harcourt Brace & World, 1963.
- _____. "What Dante Means to Me." *To Criticize the Critic*. New York : Farrar, Straus and Giroux, 1965.
- _____. "Ulysses, Myth and Order" *Dial*, LXXV (November 1923), 480-3.
- _____. *The Use of Poetry and the Use of Criticism*. London: Faber and Faber, 1933.
- Perkins, David. *A History of Modern Poetry*. Cambridge, Massachusetts: Harvard UP, 1987.
- Simpson, Louis. *Three on the Tower*. New York: William Morrow & Company, Inc., 1975.
- Vendler, Helen. "T.S. Eliot" *The Time Magazine* (8 June 1998), 61-4.